

BOILER

Diskussion om ny museidefinition och etiska regler

Ett samarbete mellan svenska ICOM och Riksantikvarieämbetet
med processtöd av Boiler

Upplägg

Den nya museidefinitionen och de etiska reglerna diskuterades via under tre tillfällen i mars 2021. Diskussionerna inspirerades av följande frågeställningar:

Museidefinitionen:

Varför är en museidefinition viktig? På vilket sätt ger den stöd, utgör referens, synliggör och markerar gentemot olika målgrupper, samhällsinstitutioner och andra?

Vad skulle en museidefinition kunna möjliggöra i form av textstöd i samverkan med andra organisationer och sektorer?

Vilka missbruk av en museidefinition kan du se framför dig eller har du själv erfarit?

Vad ser du för möjligheter med att museidefinitionen utvecklas och tillämpas internationellt?

Har du använt museidefinitionen i din verksamhet? Vad är det viktigaste med hur en museidefinition är formulerad? Vilka begrepp och perspektiv bör den särskilt understryka?

Vilka andra branscher bör ha ges möjlighet att ha synpunkter på museidefinitionen?

De etiska reglerna

Har du upplevt etiska dilemmasituationer eller andra etiska utmaningar i din verksamhet?

Har ICOMs riktlinjer kunnat agera stöd?

På vilket sätt kan etiska riktlinjer fungera som stöd och underlag för att hantera och reflektera kring etiska frågeställningar?

Vilka utmaningar respektive möjligheter ser du med att de etiska riktlinjerna utvecklas och tillämpas internationellt?

Finns det andra sektorer/områden som bör tas i beaktande i utformningen av etiska riktlinjer?

Varför är en museidefinition viktig?

- ICOMs definition påverkar ofta den allmänna definitionen av vad ett museum är.
  - Exempelvis har den påverkat situationen för arbetslivsmuseer, vilket det finns en egen definition för. Myndigheter har utgått från ICOMs definition vilket gjort att arbetslivsmuseer exkluderats då de ofta drivs ideellt. Arbetslivsmuseerna har professionell personal, utifrån hur maskiner fungerar och drivs men kanske inte alltid akademikerutbildning.
- Vikten av att ha en definition som särskiljer och värnar museernas särställning och dess förtroendekapital.
- Museum lever i balansen och gränslandet mellan känslan av en till synes evig permanens (=trygghet) och utforskning/aha-upplevelser (samhällsreflektion). Det är i denna till synes omöjliga syntes som museet lever. En definition hjälper till att förmedla den balansen.

Den utgör även stöd i relationen mellan olika typer av lagar och andra definitioner som berör museisektorn. Den skapade en diskussion om hur definitionen behöver relateras till och vilka andra aktörer som är viktiga att involvera i arbetet.

- Museidefinitionen är viktig i relation till andra verksamheter, viktigt att poängtera är att ett museum inte är en organisation utan en verksamhet.
- Förutom ICOMs museidefinition finns även den svenska museilagen, definitionen av arbetslivsmuseer, arkivlagen, historielagen.
- Museet definieras i relation till andra verksamheter utifrån att man förvaltar källmaterial och både gör det tillgängligt för alla, men även tolkar och curerar material för omvärlden.
- Tas den nya definitionen fram enbart från ett inifrån perspektiv? hur arbetar man med ett utifrån perspektiv? viktigt att inkludera ABM-sektorn (arkiv & bibliotek)pågående motsvarande diskussion inom ICA IFLA?

Tankar om den nuvarande museidefinitionen

Överlag tyckte de deltagande att den nuvarande museidefinitionen från 2007 fungerar bra.

Några frågade sig vad syftet var att skriva om den över huvud taget.

Några citat:

”Ser inga större problem med befintlig definition, kanske att den förutsätter mot ett samhällsuppdrag vilket kan vara oväsentligt för de civilsamhälleliga museerna.”

”Fördelen med den aktuella definitionen är att den är tydlig men samtidigt relativt öppen. En fråga som jag ställde i samband med att det kom ett nytt definitionsförslag är om det är institutioner som vill bli museer ska anpassa sig definitionen eller om definitionen behöver anpassas till samhällsutvecklingen.”

”Nuvarande definition skulle kunna förnyas vad gäller t.ex. syften utan att ändra andra delar som fungerar bra.”

”Det är också en aning oklart vad ICOM centralt vill uppnå med en ny musedefinition _i förhållande till den befintliga_. Det vill säga, vilka organisation/personer som inte är medlemmar i ICOM idag skulle kunna vara det i framtiden, och är det tvärtom så att några befintliga medlemmar skulle uteslutas av en ny definition?”

”Museidefinitioner ändras konstant. Dagens betydelse är långt från antikens museion. Frågan är om dagens trender inom förmedling verkligen förändrat museerna i grunden.”

”Ska definitionen styra vad ett museum är/gör alt ska museer idag styra en ny definition?”

Tankar om innehåll i den nya museidefinitionen

- Museernas långsiktiga verksamhet måste framkomma i den nya definitionen. under pandemin så har museidefinitionen använts mer flitigt (varit inter konkurrens om resurser).
- En ny definition bör peka mot de globala målen
- Bör kompletteras med digitalt kulturarv.
- Problematisk att lägga in så mycket i ny definition med social rättvisa, global planetärt välmående mm. Endast få museer kan uppnå till den. OCH vad händer med museer som tex. gör ett bra jobb för bevarande av kultur- och naturarv idag men som är i en diktatur?
- Utmaningen att ha en definition som inte blir allt för utestängande och som kan rymma det faktum att vad anses som kärnverksamhet kan växa förändras med tiden.
- Vi står inför en ny verklighet efter pandemins konsekvenser. Vi kommer att möta nya frågor från finansiering (får ett museum vara kommersiellt?), till ansvar (och ekonomi/stöd) för föremåldshantering. Storytelling, platsutveckling, samhällsbygganden är faktorer som mer och mer tar plats i vår verklighet som "trattar" ned i hur ska vi vara relevanta. Som en institution, eller en aktiv del i vårt samhällsbyggande med plats för demokrati, reflektion och medskapande?
- Den pågående pandemin agerar katalysator för nya kanaler för kultur, vilket gör det relevant att jobba med en uppdaterad definition av vad ett museum är. Samhället har förändrats och med det både beteenden och teknisk utveckling.
- Museianställda måste kunna känna sig hemma i en ny definition. Den ska kunna användas som stöd i relationer till andra aktörer.
- Viktigt att museidefinitionen är tydlig och begriplig även för personer utanför museivärlden.
- Samlingar är a och o, vad som särskiljer museer från annan verksamhet. Förmedling och tillgänglighet är viktigt - men gör inte ett museum.
- Ska den nya definitionen verkligen all museipraktik i alla länder? risk att visa ordval kan upplevas tendentiösa och kanske även pretentiösa, kanske "nya" definitionen kunde istället vara ett visions-dokument, risk för att "study o education" inte finns med för "folkbildning", saknar "enjoyment"
- Museilagen ligger i takt med nuvarande ICOM definition. Om större förändringar sker kanske även påverkar nuvarande lag.

Tankar kring begrepp i den nya definitionen

- Vem får kalla sig museum? Kan t ex en region eller kommun vara museum om det ingår museer i organisationen?
- Räcker det att en verksamhet bedrivs utan vinstintresse (t ex ett företagsmuseum) även om det ägs/drivs av ett kommersiellt företag?
- Var går gränsen mellan ett museum och annan offentlig verksamhet när museet är del av en förvaltning eller en myndighet som t ex ett universitet?
- Vad är museiföremål och vad är annan egendomsförvaltning?
- Vart går gränsen som gör att organisationer/föreningar utesluts som själva önskar och väljer att använda museidefinitionen? Behöver vi det?
- Vad innebär att ett museum är öppet för allmänheten? Måste den finnas utställd eller räcker det med att samlingen är öppen för forskare? Måste allmänheten (inklusive forskare) få tillgång till de faktiska föremålen? Eller är tillgängliggörande av virtuella 3D-modeller nog? Om inte -förtydliga vikten av de sensoriska/rumsliga aspekterna.
- “Är en permanent institution” Vari ligger permanensen? (om det är i samlingarna -förtydliga)
- Permanens - pop up-museer, är de museer? Vad är det för skillnad på ett arkiv och ett museum med insamlade berättelser?
- Vad är en samling? Även arkiv och dokumentation bildar en samling. Vem tar hand om genererad kunskap om man inte har egna samlingar?
- Bör begreppet MUSEUM varumärkesskyddas för att slå vakt om frågor om kvalitet, tillförlitlighet osv? Vad förväntar sig besökaren när hen besöker ett museum?

ICOMs etiska regler i korthet

1. Museernas grundläggande uppdrag:

Museerna bevarar, uttolkar och befrämjar olika sidor av människans natur och kulturarv.

2. Museernas förtroendeuppdrag för samlingarna i relation till samhället:

Museer med egna samlingar förvaltar dessa till förmån för samhället och dess utveckling.

3. Museernas skyldighet och ansvar att tolka och tillgängliggöra samlingarna och den kunskapsbas de förvaltar:

Museerna besitter primärmaterial för kunskapsuppbyggnad och kunskapsfördjupning.

4. Museernas roll som utbildningsinstitution:

Museerna ger oss möjligheter att glädjas åt och uppskatta, förstå och förvalta natur- och kulturarvet.

5. Gränsdragning mellan museerna och externa aktörer:

Museernas resurser ger möjlighet till andra samhällsanknutna tjänster och förmåner.

6. Museernas ansvar i relation till de grupper samlingarna kommer ifrån:

Museerna verkar i nära samarbete både med de samhällen och samfund som de tjänar, och med dem där deras samlingar har sitt ursprung.

7. Museernas juridiska status:

Museer drivs lagenligt.

8. Museernas professionella roll:

Museer drivs professionellt.

Varför de etiska reglerna behövs

- Att jobba etiskt upprätthåller ett gott rykte. Det är enkelt att förlora sin trovärdighet om man fattar beslut utan eftertänksamhet/glömmer vikten av att tydlig kommunikation.
- Det är svårt med etiska frågor, men viktigt att det finns regler/överenskommelser att kunna hänga upp samtalen på. Så bra att ICOMs etiska regler finns!
- Hur man ser på och förhåller sig till kulturarvet varierar stort i olika delar av världen. Det som är en självklarahet i en kontext är orimligt i en annan. Därför är den globala förankringen av dessa etiska regler oerhört viktig

Sätt att använda de etiska reglerna i verksamheten

- De etiska reglerna kan användas på olika sätt i en argumentation för att nå ett visst syfte.
- Fungerar som ett underlag till en levande diskussion internt. Lite som ett taktiksnack inför en fotbollsmatch. Bra med en samsyn internt eftersom många museer har många olika funktioner och även anställda med annan ingång än "traditionell".
- Det finns svårigheterna i att jobba etiskt när beslutsfattare/chefer har alternativa agendor. De etiska reglerna är då väldigt bra att hänvisa till så att man inte hamnar på en individnivå/tyckande.
- De etiska reglerna fungerar som stöd för samlingsförvaltning – de vore lättare att använda om de tydligare speglade hela verksamheten.
- De berör förutsättningar för verksamheten och kan användas som grund för styrdokument och liknande. Ledning och huvudmän är den huvudsakliga målgruppen.
- Vi hittade inga exempel från vår praktiska verksamhet och uppfattar inte de etiska reglerna som ett arbetsredskap.

Vad som saknas i de nuvarande etiska reglerna

- Behöver inkludera ny teknik, tex 3D-print av föremål och vad det kan innebära.
- Behöver inkludera digitala föremål/samlingar.
- Behöver utvecklas vad gäller återlämnande.
- Behöver utvecklas vad gäller immateriella frågor. Där har det hänt en hel del sedan de skrevs.
- Utformningen borde ses över för att göra dem tillgängligare och underlätta spridningen inom institutioner och till beslutsfattare. F.n. förefaller diskussionen alltför begränsad till samlingsförvaltning.

För att nå detta ka fler aktörer behöva involveras.

- Många frågor har bäring på kulturarv bredare än musealt. Därför är den här typen av samtal viktiga.
- Vore intressant att höra efter hur allmänheten ser på de etiska frågorna som berör museerna. Vi som jobbar nära frågeställningarna kan ha en bild medan samhället i övrigt, som kanske inte är lika akademiskt pålästa, har en annan åsikt eller magkänsla.

Behov av kunskapsutveckling

- Det saknas en gemensam grundutbildning för museiverksamhet (museologi) vilket är en viktig del i att bygga en profession som baseras på en gemensam idé om verksamheten. En sådan innebär att alla skolas in i "ett etiskt ramverk" från början. Det ställer även krav på att verksamhetsledning har sådan insikt. OCH att de ställer krav vid rekrytering och systematiskt arbetar med kompetensutveckling av sina medarbetare.
- Hela organisationen måste känna till och kunna förhålla sig till de etiska reglerna. Om att det finns olika perspektiv på vad som är etiskt acceptabelt i olika tider och olika kulturer. Om förhållningssätt till museibesökare upplevelser och förväntningar. Om att det är viktigt att ha ett öppet förhållningssätt till vad museer kan förmedla (vem har tolkningsföreträde?)
- Implementering av och kunskap kring de etiska riktlinjerna i museivärlden behöver stärkas, På museer arbetar många som kommer från annan verksamhet där man inte behöver reflektera över de ibland svåra frågor och situationer man ställs inför.
- Styrelsens kapacitet och kunskap om kultur- och naturarvsfrågor påverkar verksamheten.

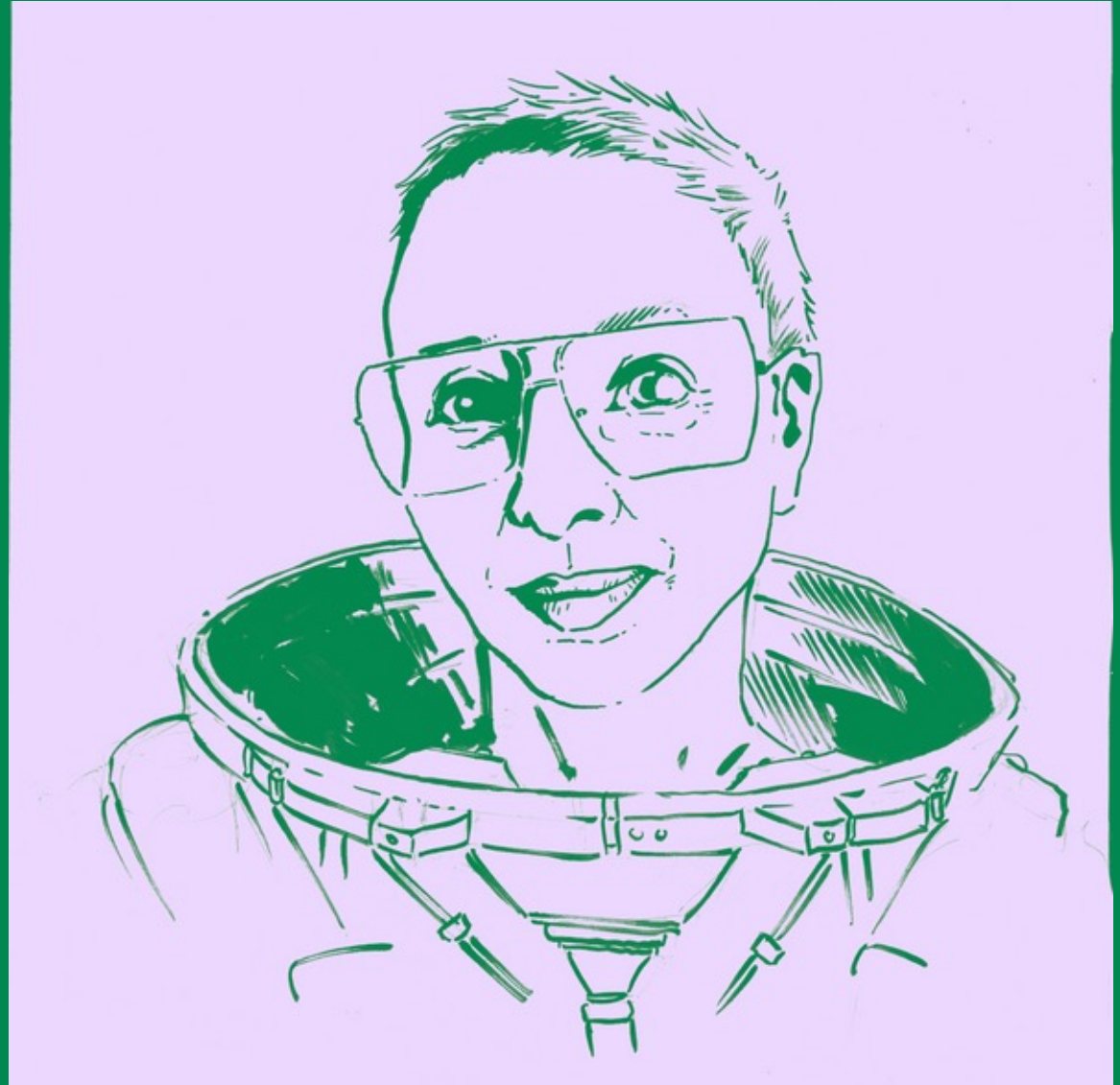
Feedback på samtalsformatet

- Fint när samtal leder till nya insikter - "det har jag aldrig tänkt på förut" - kring villkor för andra professioner eller aspekter av museiarbete än den egna. Leder till större känsla av gemenskap och styrka tänker jag!
- Positivt och lärorikt att se och höra att de etiska reglerna är så pass närvarande i olika typer av "fall" och praktiker. Även om de inte kanske agerar recept eller facit varje gång, har det varit lärorikt att höra vilken regelbas för "taktiska" diskussioner de är och kan vara.
- Tack för detta möte! Mkt intressant att lyssna på de andra deltagarna. Jag ska försöka se till att vi som jobbar inom "värdskap" på museet går ICOM:s kurs.
- Bra och intressanta samtal! Tar ju lite tid innan man kommer ned på djupet så det behövs mer! Skulle gärna också lyssna till samtal om specifika ämnen.
- Saknar ett lugnt textbaserat forum att diskutera dessa frågor vidare. Det kan lätt bli infekterad diskussion att ta i kafferummet och man kan också vilja reflektera lite mellan varven, för att ta sig framåt.
- Jag tar med mig värdet av att mötas och tillsammans reflektera över några av vår sektors mest betydelsefulla frågeställningar.

Kontakt

Pernilla Glaser

pernilla@boiler.one

BOILER